

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaiksi

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

-

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Lakiluonnoksessa esitetty lisäys tuulivoimalan ja asutuksen välistä vähimmäisetäisyyttä koskevasta säännöksistä ei ole tarkoituksenmukainen ja siitä tulee luopua. Kuntien itsehallintoa ja kuntien mahdollisuuksia kaavoittaa tuulivoima-alueita alueellaan ei tule rajoittaa kategorisella etäisyyssääntelyllä.

Etäisyyssääntelyesitykseen liittyy monia epävarmuustekijöitä ja se voisi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia mm. elinvoimaan, ympäristöön ja energian

saatavuuteen siellä, missä sitä tarvitaan. Kategorinen etäisyyssääntely ei ole tarkoituksenmukainen, koska alueet ja niiden olosuhteet vaihtelevat eri

paikoissa, samoin kuin tilanteeseen sopiva etäisyys. Mikäli esitys astuisi voimaan, kuntien mahdollisuudet saada tuloja tuulivoimasta heikkenisi

merkittävästi. Potentiaalisten ja teknistaloudellisesti kannattavien tuulivoima tuotantoalueiden määrän merkittävä väheneminen kaikkialla Suomessa myös

esimerkiksi Kainuussa Ristijärvi mukaan lukien, aiheuttaisi negatiivisia taloudellisia vaikutuksia.

Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen ja minimointi vaikeutuisi, kun maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolella sijaitsevat tuulivoima-alueet sijoittuisivat entistä erämaisemmille alueille. Asutukseen kohdistuvien haitallisten vaikutusten välttäminen ja minimointi on mahdollista voimassa

olevan lain puitteissa ja kunnallisen demokratian kautta.

8x etäisyys tuulivoimayleiskaavan sijoittuessa maakuntakaavan ulkopuolelle on ongelmallinen, sillä uusia hankeaihoita ei saada nopeasti maakuntakaavaan

mukaan. Tämän lisäksi puututaan kunnan itsehallinto-oikeuteen ja annetaan mahdollisesti yhdelle tai parille kiinteistön omistajalle mahdollisuus vaikeuttaa

tai estää hankkeen toteutuminen, jota kuntapäättäjät kannattavat ja joka loisi elinvoimaa kuntaan sekä vakauttaisi kuntataloutta ja toisi täten hyötyjä

tuhansille vakituksille asukkaille. Todettakoon myös, että tällä lienee toteutuessaan vaikutus tuulivoimapuistojen kokoon ja ylipäätään siihen

toteutuvatko nyt suunnitteilla olevat vihreän energian hankkeet.

Lakiesityksen perustelujen mukaan tilanteessa, jossa osa tuulivoimayleiskaavassa osoitetuista tuulivoimaloista ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle

tuulivoimaloiden alueelle, vähimmäisetäisyyttä olisi noudatettava niiden tuulivoimaloiden osalta, jotka olisivat maakuntakaavan tuulivoimaloiden

alueiden ulkopuolella. Kirjaus on ristiriidassa Suomen suunnittelujärjestelmän periaatteiden kanssa. Maakuntakaavan tarkoitus on olla yleispiirteinen

maankäytön suunnitelma, jossa osoitetut ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Mikäli maakuntakaavassa osoitettua alueen erityisominaisuutta kuvaavaa soveltuvien tuulivoimaloiden alueiden osa-aluemerkintää (piste-katkoviiva, ei aluevaraus) ryhdyttäisiin

tulkitsemaan lakiesityksen perustelujen mukaisella tiukkuudella, se estäisi suunnittelujärjestelmän peruseriaatteiden toteutumisen. On ehdottoman

tärkeää, että myös jatkossa tuulivoimamaakuntakaavan ratkaisu voi täsmentyä kunnan laatimassa yleis- tai asemakaavassa.

Lakiluonnoksessa esitetty maanomistajien suostumukseen perustuva poikkeamismenettely ei korvaa sääntelyn ongelmallisuutta. Suostumusten

kerääminen voi muodostua esteeksi hankkeen toteutumiselle tai hidastaa merkittävästi suunnitteluprosessia.

Lakiluonnokseen esitetty uusi sisältövaatimus siitä, että tuulivoimala rakentaminen ei saa aiheuttaa merkittäviä haitallisia maisemavaikutuksia, vaatii

tarkennuksia. Nyt ehdotettu kirjaus jättää liikaa tulkinnanvaraa ja voi lisätä selvitys- ja hallinnollista taakkaa ilman, että se tuo lisäarvoa nykyiseen

lainsäädäntöön, jossa maisemavaikutukset jo huomioidaan. On todennäköistä, että lisäys lisäisi tuulivoimakaavoituksen selvitystaakkaa, joka jo nyt on

huomattava, sekä hidastaisi suunnittelun etenemistä.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Aurinkovoimarakentamisen ajankohtainen lainsäädäntö on tarpeellinen selkeyttämään nykyisiä säädöksiä ja niiden tulkintaa. Rakentamisluvan

mahdollistava aurinkovoima-osayleiskaava on hyvä uudistus, mutta tarvitaan tarkennuksia siitä, milloin hankkeet voidaan toteuttaa sijoittamisluvalla ja milloin kaavoitusmenettely on tarpeen.

Pidämme joka tapauksessa rakennuslain 46 §:n luonnoksessa esitettyä kaavoituksen alarajaa (10 ha), aivan liian matalana. Kaavoitusvaatimuksen

tulisi perustua ensisijaisesti hankkeen vaikutuksiin, mikä mahdollistaisi todennäköisesti mm. entisten turvesoiden hyödyntämisen ilman kaavoitusta.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Valitusoikeus asemakaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä on myös rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa

asioissa toimialueellaan, jos yhteisö on tehnyt 83 §:n 2 momentissa tarkoitetun muistutuksen kaavaehdotuksesta.

Yhteisöllä on kuitenkin aina valitusoikeus, jos:

1) asemakaavaehdotusta on muutettu yhteisölle epäedullisempaan suuntaan nähtävillä oloajan jälkeen;

2) valitus perustuu siihen, että asemakaavan laatimisessa tai hyväksymisessä on tapahtunut menettelyvirhe;

3) kyse on sellaisen asemakaavan hyväksymisestä, jonka toteuttamisella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia siten, että se edellyttää

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017) tarkoitettua arviointimenettelyä.6.6.202521

Se, että alueellinen yhteisö voisi tehdä valituksen asemakaavasta puuttuu kunnan itsehallinto-oikeuteen. Tämä voisi johtaa myös siihen, että yksi toimija valittaa kaikista kaavoista esim. maakunnan alueella.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

Lakiluonnoksessa esitetään uutta korvausvelvoitetta kunnille. Lausunnoilla olevan lakiluonnoksen mukaan nykyiseen alueidenkäyttölakiin

(entiseen maankäyttö- ja rakennuslakiin, tulevaan kaavojen toteuttamislakiin) lisättäisiin metsätalouden harjoittamisen rajoituksia koskeva korvaus (101 a §).

101 a §:ä sovellettaisiin kaavoihin, jotka on hyväksytty lain voimaantulon jälkeen.

Ehdotuksen mukaan kunta joutuisi korvaamaan maanomistajalle maakunta-, yleis- tai asemakaavan suojelumääräyksestä johtuvasta rajoituksesta

aiheutuvat vähäistä suuremmat taloudelliset menetykset, ellei kyse ole luonnonsuojelulain mukaisesta suojelualueesta tai luonnonsuojelulain 111

§:ssä tarkoitetusta alueesta tai metsälain 10 §:n mukaisista kohteista.

Esitetty muutos on kaavojen sisältövaatimukset ja asetettu korvauskynnys (vähäistä suurempi menetys, vähintään 3000 € tai 4 % rajoituksenalaisen

markkinakelpoisen puuston arvosta) huomioon ottaen kunnille kohtuuton. Kunnat eivät enää voisi laatia luonnonarvojen vaalimista ja luonnon

monimuotoisuutta koskevia sisältövaatimuksia täyttäviä kaavoja ilman huomattavaa korvausvelvollisuutta.

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Hakkarainen Mika

Ristijärven kunta - Valmistelija: Mika Hakkarainen